

ГРЕШНІКОВА Марина Олегівна
студентка 2-го курсу ФОФ
стац., гр. ФК-09-1,
ЯКОВЕНКО Роман Валерійович,
кандидат економічних наук

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ ЗОВНІШНЬОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

У статті розглянуто пріоритетні напрямки інвестиційної політики. Визначено сфери, зони та об'єкти пріоритетного залучення іноземних інвестицій в Україні. Запропоновано основні напрямки удосконалення інвестиційного клімату України.

Постановка проблеми та її актуальність. Основним фактором, який останнім часом вплинув на інвестиційний розвиток України, стала світова фінансово-економічна криза. Внаслідок дії об'єктивних факторів, за останні три роки значним чином змінились структура та обсяг капіталовкладень в економіку України, рівень та обсяги виробництва, погіршився стан соціальних процесів. У контексті цього інвестиції повинні стати пріоритетним засобом досягнення сталих реальних структурних змін у господарському комплексі країни, технічного переоснащення, підвищення якісних показників діяльності на мікро- та макrorівнях і, головне, зростання життєвого рівня населення. Активізація інвестиційного процесу є вирішальною умовою стрімкого продовження соціально-економічних перетворень.

Слід сказати, що на сьогодні Україна має вкрай несприятливий інвестиційний клімат. Основними проблемами є: обтяжливі процедури відкриття бізнесу, ненадійний захист інвесторів та недостатній розвиток приватних організацій і низькі стандарти корпоративного управління. Також постає проблема забезпечення стабільного економічного зростання та структурних зрушень у національній економіці.

Ще одним негативним фактором несприятливості інвестиційного клімату є те, що сукупний державний і корпоративний борг України щорік зростає. Така ситуація відлякує іноземного інвестора. Україна знаходиться на 70 місці з 82 держав у світі за рівнем підприємницької привабливості та на 139 місці з 178 країн світу за простотою ведення бізнесу [3, с. 70].

Тому актуальним на сьогодні є дослідження пріоритетних напрямків інвестиційної політики щодо залучення іноземного капіталу в Україні. Це вкрай необхідне для тих сфер економіки, активізація яких допоможе вивести її з кризового стану, зняти наростаюче соціальне напруження у суспільстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти щодо активізації пріоритетних напрямків інвестиційної політики в Україні досліджували такі вітчизняні вчені як О. Амоша, Ю. Бажал, В. Божко, В. Базилевич, О. Богатирьов, З. Варналій, А. Гриценко, Т. Ковальчук,

М. Крупка, О. Чумаченко та інші. Проте ряд питань залишається невирішеним або ж дискусійним.

Метою статті є визначення пріоритетних напрямків інвестиційної політики в Україні та окреслення можливих шляхів їх поліпшення.

Виклад основного матеріалу. Інвестиціями вважаються ті економічні ресурси, які направлені на збільшення реального капіталу суспільства, тобто на розширення чи модернізацію виробничого потенціалу.

Функціонування господарського комплексу країни неможливе без інвестицій, які забезпечують безперервність відтворення, розробку та реалізацію виробничих і соціальних програм, дозволяють збільшити обсяги та підвищити ефективність виробництва. На сьогоднішній день для нашої країни дуже гостро постало питання розвитку міжнародного економічного співробітництва, зокрема залучення прямих іноземних інвестицій, які покращили б стан національної економіки. З перших днів існування України як незалежної держави словосполучення „іноземні інвестиції” стало синонімом економічного одужання, стрімких перетворень у напрямі розвитку ринкової економіки.

Іноземні інвестиції можуть вкладатися в будь-які об'єкти, інвестування в які не заборонено законами України. При цьому, іноземні інвестори самі визначають найбільш прийнятну для них форму здійснення інвестицій.

Значний інтерес інвесторів викликають підприємства, які здійснюють фінансову діяльність, у яких закумульовано 22,4% від загального обсягу інвестицій. Інвестиційно привабливими залишаються підприємства торгівлі; ремонту автомобілів, побутових виробів і предметів особистого користування (10,6% загального обсягу інвестування); організації, що здійснюють операції з нерухомим майном, оренду, інжиніринг і надання послуг підприємцям (10,2%).

На підприємствах промисловості зосереджено 22,5% загального обсягу інвестицій (у т.ч. на підприємствах переробної промисловості – 19,3%, що добуває – 2,8%). Серед галузей переробної промисловості найбільші обсяги інвестицій зосереджені на підприємствах з виробництва харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів (4,6% від загального обсягу інвестицій), металургійного виробництва й виробництва готових металевих виробів (3,5%), хімічної та нафтохімічної промисловості (3%), машинобудування (2,7%) [9].

У реконструкції та модернізації за участю іноземного капіталу відчуває потребу практично все агропромислове господарство України. Тут вкрай необхідно підняти продуктивність та знизити витрати, забезпечити більш глибоку та комплексну переробку первинної сировини з метою значного збільшення виходу кінцевої продукції та підвищення її споживчих якостей. Через технологічну відсталість у агропромисловій сфері економіки щорічно не доходять до споживача мільйони тонн м'яса, не використовується близько половини молочного білка, пропадає до 30-40% овочів та фруктів. У

величезних кількостях втрачається або нераціонально використовується й вирощена зернова продукція [13].

Зниження витрат сільськогосподарської сировини та поглиблення її переробки стосується тих сфер, де за участю іноземного капіталу можна в короткі строки одержати значний економічний ефект, зокрема шляхом створення порівняно невеликих підприємств, що не потребують великих вкладень і забезпечують швидку окупність початкових затрат при невисокому ступені ризику для іноземних інвесторів. Бажаною є участь іноземного капіталу в переведенні агропромислового виробництва на сучасну технологічну базу, в тому числі з використанням потужного науково-технічного та виробничого потенціалу оборонних галузей, що підлягають конверсії.

У великомасштабному іноземному інвестуванні зараз відчують гостру потребу й паливно-енергетичні галузі, що впродовж багатьох років несуть величезне навантаження не лише щодо енергопостачання виробництва та соціальної сфери, але й щодо забезпечення експорту. Залучення інвестицій із-за кордону до цієї галузі було б дуже корисним при розв'язанні ряду вузлових завдань. Серед них:

- активізація використання існуючого виробничого потенціалу з видобування та переробки енергоресурсів, особливо в тих ланках, де можна в короткі строки отримати ефективну віддачу від вкладених коштів, наприклад, при інвестуванні комплексу заходів щодо введення в експлуатацію великого масиву недіючих сьогодні вугільних шахт Донецького, Придніпровського та Львівсько-Волинського басейнів з покриттям видатків за рахунок виручки від продажу додатково видобутого вугілля;

- різке зниження питомих видатків палива та енергії у народному господарстві на основі переходу до енергозберігаючих технологій;

- комплексна модернізація діючих і створення нових виробничих фондів і процесів на базі сучасної техніки та прогресивних технологій, що забезпечують стійке зростання ефективності та безпеки виробництва, а також докорінне поліпшення умов праці;

- зниження негативного впливу металургійного та нафтохімічного комплексів на навколишнє середовище на основі застосування екологічно чистих технологічних процесів у виробництві, транспортуванні та споживанні енергоресурсів [5, с. 366].

Участь іноземного капіталу могла б істотно активізувати конверсію військового виробництва. Це, перш за все, освоєння на конверсованих підприємствах виробництв товарів народного споживання, машин та обладнання для агропромислового комплексу та легкої промисловості, міського транспорту, літаків для цивільної авіації, нафтогазового обладнання, приладів медичного та екологічного призначення, і багато іншого. Сюди ж можна віднести інвестиційну співпрацю із зарубіжними фірмами в питанні адаптації до цивільних цілей військової електроніки, радіотехніки, виробництва засобів та систем зв'язку.

Пріоритетними зонами для іноземних інвестицій в Україні є:

- Західний регіон (Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська, Тернопільська, Волинська області), де ефективним може бути створення виробництва з використанням місцевих природних ресурсів – сірки, калійної та кухонної солі, вугілля, нафти та газу, а також розвиток мережі оздоровчих курортно-туристичних комплексів;

- Донецько-Придніпровський регіон (Донецька, Луганська, Запорізька, Дніпропетровська області), де необхідно здійснити реконструкцію та технічне переобладнання шахт, металургійних, хімічних виробництв на базі безвідходних, маловідходних та екологічно чистих технологій; дати потужний імпульс розвитку малоенергомістких виробництв середнього та точного машинобудування, автомобіле- та літакобудування;

- Південний регіон (Одеська, Миколаївська, Херсонська області), де найбільш вигідним є проведення реконструкції та технічного переоснащення портового господарства, розвиток виробництва обладнання для харчової промисловості, розширення мереж оздоровчих курортно-туристичних комплексів;

- Регіони України забруднені внаслідок аварії на Чорнобильській атомній електростанції, у яких, поряд із запровадженням унікальних наукових досліджень, необхідно впровадити найновіші технології та здійснити комплекс заходів щодо екологічного, економічного та соціального відродження територій [9].

Одночасно з пріоритетними сферами та зонами для іноземного капіталу визначаються об'єкти з особливими умовами інвестування, куди іноземні інвестиції залучаються з дозволу уряду України. До таких об'єктів належать:

- підприємства атомного машинобудування;
- підприємства та об'єднання паливно-енергетичного комплексу, у тому числі вугільно-, нафто- та газопереробні підприємства;
- об'єкти забезпечення нафтопродуктами, нафтосховища міжобласного та республіканського значення;
- підприємства залізничного, морського, річкового, авіаційного та автомобільного транспорту загального користування;
- підприємства та об'єкти електроенергетики, гідроелектростанції, теплоелектростанції;
- об'єкти освіти, науки, що фінансуються з державного бюджету;
- автомобільні дороги загального користування;
- метрополітени;
- магістральні лінії електропередач;
- нафто- та газопроводи, трубопровідний транспорт;
- соледобувні підприємства та багато інших.

До числа пріоритетних напрямків іноземного інвестування слід віднести й створення в Україні сучасної інфраструктури, включаючи транспорт, технічно оснащене складське господарство, телекомунікації, ділову інфраструктуру (офіси, ділові центри, банки даних та інші об'єкти) та

побутовий сервіс. Без цього практично не можливі перехід до повноцінного ринку та широкий розвиток міжнародної інвестиційної діяльності. Розвиток цієї сфери не лише актуальний, але й досить привабливий для зарубіжних інвесторів, оскільки в ній, як правило, у відносно короткі строки окупаються початкові затрати й одночасно створюється сприятлива матеріальна основа для подальшої ділової активності іноземного капіталу [5, с. 359].

Наголос на коротких строках окупності початкових витрат при розгляді пріоритетів іноземного інвестування продиктований відомими причинами. Сьогодні, як ніколи, потрібна швидка віддача від вкладених коштів з тим, щоб максимально сприяти найшвидшому виходу економіки з кризового стану. У той же час це буде підтримувати авторитет міжнародної інвестиційної співпраці на території СНД. Проте така орієнтація в жодному разі не спрямована проти довгострокових інвестиційних програм та проектів з високим потенційним ефектом у перспективі. Наприклад, були б дуже корисними розробка та реалізація у межах інвестиційної співпраці проекту енергетики ХХІ сторіччя зі створенням якісно нових енергетичних технологій та видів палива для світового і внутрішніх ринків.

Подібні проекти необхідні не лише для вирішення великих науково-технічних, економічних та екологічних завдань, але й для підтримання сталості інвестиційної діяльності та зовнішньоекономічних зв'язків на тривалу перспективу. Інтеграція зусиль та інвестиційних ресурсів зарубіжних і вітчизняних інвесторів на реалізацію великих довгострокових проектів дозволить і тим, й іншим заощадити не лише матеріальні та фінансові ресурси, але й час.

Поруч із зазначеними сферами, зонами та об'єктами для пріоритетного залучення іноземного капіталу дедалі більшого значення та актуальності набувають екологічні проблеми національного, регіонального та глобального характеру.

Інвестиції формують виробничий потенціал на новій науково-технічній базі й зумовлюють конкурентні позиції на світових ринках. При цьому далеко не останню роль для багатьох держав, особливо тих, що виринають з економічного та соціального неблагополуччя, відіграє залучення іноземного капіталу у вигляді прямих капіталовкладень, портфельних інвестицій та інших активів.

Отже, для вирішення проблем залучення інвестицій необхідно здійснити ряд заходів, що покращили б інвестиційну привабливість як підприємств, галузей, так і держави в цілому:

1. Створення стабільної законодавчої бази.
2. Забезпечення фінансування пріоритетних для розвитку економіки України галузей.
3. Зміна податкової політики: зниження податкового навантаження, спрощення системи оподаткування.
4. Сприяння розвитку стабільного фондового ринку, що має відповідати міжнародним стандартам фінансових ринків, створення сприятливих умов для портфельних інвестицій.

5. Формування системи страхування інвестиційних ризиків. Сприяння створенню на території України спільних страхових компаній (з участю іноземної сторони).

6. Створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього бізнесу з метою подальшої його участі в процесі інвестування.

7. Залучення до активної інвестиційної діяльності підприємств усіх форм господарювання, незалежно від форм власності, шляхом створення спеціальних вільних економічних зон.

Висновки. На підставі проведеного дослідження можна зробити наступні висновки: на даний момент проблема збільшення інвестиційних надходжень в економіку України залишається надзвичайно актуальною, особливо в контексті загострення конкуренції на ринку капіталу. Обсяги залучених інвестицій на даний момент не відповідають інвестиційній місткості вітчизняної економіки, не спостерігається досить динамічного та стрімкого залучення іноземних інвестицій на зовнішньому ринку в останні роки, що засвідчує недосконалість механізму інвестування в нашій країні.

У зв'язку з обмеженістю інвестиційних ресурсів у державі вирішальною має стати політика не стільки активізація інвестиційної діяльності, скільки підвищення її ефективності шляхом удосконалення структури та механізмів реалізації.

Список використаної літератури

1. Бутняров А. Сприятливий інвестиційний клімат країни – запорука залучення іноземних інвестицій / А. Бутняров // Ринок цінних паперів України. – 2008. – № 3/4. – С. 29–32.

2. Безугла О. В. Перспективи залучення фінансових ресурсів в економіку України / О. В. Безугла // Регіональна економіка. – 2008. – № 3. – С. 104–108.

3. Гаврилюк О. В. Інвестиційний імідж та інвестиційна привабливість України / О. В. Гаврилюк // Фінанси України. – 2008. – № 2. – С. 68–74.

4. Драган І. В. Гарантування національних інтересів у процесі залучення іноземних інвестицій в умовах глобалізації / І. В. Драган // Економіка та держава. – 2010. – № 1. – С. 16–18.

5. Інвестознавство : підруч. / За наук. ред. В. Г. Федоренка. – К. : МАУП, 2000. – 408 с.

6. Кокоріна В. І. Стан та проблеми залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України / В. І. Кокоріна // Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємство. – 2008. – № 6. – С. 101–105.

7. Козак О. С. Особливості розвитку інвестиційних процесів в економіці України / О. С. Козак // Вісник Хмельницького національного університету, Хмельницький. Серія : економічні науки. – 2005. – Т. 1. – С. 164–168.

8. Музиченко А. С. Інвестиційна діяльність в Україні : [навч. посіб.] / А. С. Музиченко. – К. : Кондор, 2005. – 406 с.

9. Нестеренко Н. В. Бізнес України [Електронний ресурс]. – Електрон. текстові дані (256 байт) – Режим доступу : <http://www.Business.Kiev.ua/>.
10. Палінська І. Оцінка залучення іноземних інвестицій у вітчизняну економіку / І. Палінська // Формування ринкової економіки в Україні. – 2009. – № 19. – С. 397–401.
11. Рум'янцева С. Місце України на інвестиційному ринку / С. Рум'янцева // Цінні папери України. – 2009. – № 16. – С. 14–15.
12. Харламова О. Г. Вплив прямих іноземних інвестицій на забезпечення розвитку національної економіки України / О. Г. Харламова // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 7. – С. 161–174.
13. Офіційний сайт державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.